

ZAVEDENÍ SEPA V ČESKÉ REPUBLICE

Rámcový implementační plán

Verze 1.0

Duben 2010

OBSAH

Úvod

1. Definice SEPA

- 1.1. Co je SEPA
- 1.2. Cíle SEPA
- 1.3. Plán zavedení SEPA
- 1.4. Hlavní principy SEPA
- 1.5. SEPA Národní koordinační výbor (NKV SEPA) a další podpora implementace
- 1.6. Implementace SEPA v ČR

2. Nástroje SEPA

- 2.1. SEPA úhrada (SEPA Credit Transfer = SCT)
Hlavní principy SCT
Implementace SEPA úhrad v České republice
- 2.2. SEPA inkaso (SEPA Direct Debit = SDD)
Vývoj pravidel pro SDD
Základní pravidla pro provádění SEPA inkas
Situace v České republice
- 2.3. SEPA pro platební karty (SEPA for Cards)
Základní dokumenty SEPA pro karty
EMV Standard
Standardizace
- 2.4. Jednotná oblast pro hotovostní služby v eurech (SECA – Single Euro Cash Area)
Jednotný rámec pro hotovostní služby v eurech
Ostatní cíle a postupy

3. Komunikace

4. Slovníček základních pojmů

Úvod

Tento dokument představuje základní rámec implementace SEPA v ČR. Vzhledem k dosud nestanovenému cílovému datu přijetí eura jako zákonné měny, je v této fázi zaměřen především na popis základních podmínek pro zavádění Jednotné oblasti pro platby v eurech a na dosud realizované kroky. Materiál bude postupně aktualizován a doplňován dalšími konkrétními opatřeními – v souvislosti s předpokládaným nárůstem využívání eurových SEPA plateb v rámci ČR, ve vazbě na termín vstupu ČR do eurozóny a v závislosti na aktivitách orgánů EU souvisejících s řízením přechodu evropských zemí na standardy SEPA.

1. Definice SEPA

Vize dosažení jednotného eurového platebního prostoru, která je známa pod názvem SEPA (*Single Euro Payments Area* – Jednotná oblast pro platby v eurech), vznikla jako logický důsledek zavedení eurových bankovek v roce 2002. Projekt SEPA představuje významný krok na cestě k užší evropské integraci a je pokládán za největší projekt v oblasti platebního styku, který byl kdy v Evropě uskutečněn. Pro koordinaci a řízení celého projektu byla založena Evropská rada pro platební styk (*European Payments Council* - EPC), jejímž členem se v roce 2004 stala též Česká bankovní asociace (ČBA). Vytvoření nových podmínek pro SEPA a jejich zavedení (včetně nákladů) leží téměř plně na evropských komerčních bankách. Nicméně aktuálně z iniciativy Evropské komise vzniká nová řídicí struktura “The SEPA Council“ se širším zastoupením (zahrnuje i představitele koncových uživatelů z řad spotřebitelů, SME, korporátních klientů, apod.). Předpokládají se nominace zástupců z národní úrovně během června 2010.

1.1. Co je SEPA

Definice EPC:

Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA) bude oblastí, kde budou občané, firmy a další ekonomické subjekty schopné provádět a přijímat v rámci Evropy platby v eurech - přeshraniční i vnitrostátní - za stejných základních podmínek, práv a závazků, bez ohledu na své sídlo.

SEPA se týká výhradně plateb v měně EUR a zahrnuje země Evropského hospodářského prostoru (=země EU +Island, Lichtenštejnsko, Norsko), Monako a Švýcarsko ¹⁾

Základním předpokladem vzniku Jednotné oblasti pro platby v eurech - SEPA je především vytvoření jednotného právního prostředí v EU. Tuto harmonizaci práv a povinností účastníků platebního styku má zajistit Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu č.2007/64/ES (PSD - *Payment Services Directive*), transponovaná s účinností k 1.listopadu 2009 do práva členských zemí EU/EHP.

1.2. Cíle SEPA

Cílem SEPA je přispět k evropské integraci vytvořením konkurenčního a inovativního trhu služeb platebního styku, který přinese vyšší úroveň, efektivnější produkty a cenově výhodnější možnosti realizace plateb.

¹⁾ Přehled zemí SEPA (včetně zámořských teritorií) je veřejně dostupný na webových stránkách Evropské rady pro platební styk (www.europeanpaymentscouncil.eu)

1.3. Plán zavedení SEPA

Vytváření SEPA postupovalo podle harmonogramu definovaného v dokumentu *SEPA Roadmap*, který přijala Evropská rada pro platební styk v prosinci 2004. Harmonogram stanovil klíčové termíny pro období 2004-2010, člení zavádění SEPA na fázi přípravnou, fázi implementační a na fázi migrace. Finálním stádiem migrační fáze je převod národních platebních instrumentů na standardy SEPA, k němuž dojde po určité době souběžné existence národních eurových platebních instrumentů s nástroji SEPA.

Rozhodující roli v EU/EHP ve vývoji základních nástrojů SEPA převzal bankovní sektor (komerční banky, spořitelny, družstevní banky a jejich evropská sdružení a federace). Při implementaci základních nástrojů SEPA v rámci eurozóny plní významnou úlohu státní správa. V České republice a ostatních zemích, které dosud nepřijaly euro jako svoji národní měnu, plní tuto úlohu spíše korporátní klienti.

Počátek fungování SEPA stanovila Evropská rada pro platební styk na leden 2008, kdy zahájil činnost první ze systémů - *SEPA Credit Transfer Scheme* (systém pro bezhotovostní převody). V listopadu 2009 se okruh funkčních nástrojů SEPA rozšířil o nové systémy pro provádění inkasních plateb (*SEPA Direct Debit Scheme*).

K systémům SEPA přistupují poskytovatelé platebních služeb jednotlivě (případně ve skupinách) na základě svého rozhodnutí a prostřednictvím přístupových smluv (tzv. Adherence Agreement), jimiž se zaváží dodržovat příslušný „Soubor pravidel systému SEPA“.

V září 2009 vydala Evropská komise nový dokument týkající se dalšího vývoje a řízení implementace SEPA, a sice „Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009–2012.“

Dokument vymezuje opatření, která mají všechny zúčastněné strany (orgány EU a vnitrostátní orgány, odvětví a uživatelé) splnit během příštích tří let, a to na základě šesti priorit:

- (1) podpora přechodu na systém SEPA;
- (2) zvýšení povědomí a propagace produktů SEPA;
- (3) vypracování solidního právního prostředí a zajištění souladu;
- (4) podpora inovací;
- (5) dosažení normalizace a interoperability a
- (6) vyjasnění a zlepšení řízení projektu SEPA.

Tento plán se zaměřuje především na členské státy, které přijaly euro (předpokládá však zájem i ze strany členských států mimo eurozónu, přestože přechod na SEPA v nich probíhá pomalejším tempem).

Postup zavádění standardů SEPA ovlivňuje i Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 (o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení ES č. 2560/2001), a to stanovením povinné dosažitelnosti poskytovatelů platebních služeb v případě inkasních transakcí v eurech (pokud poskytovatel platebních služeb umožňuje plátcům-spotřebitelům platit formou inkasa vnitrostátně, bude povinen umožnit mu platit formou inkasa i do ostatních členských států). Povinnost musí být v ČR splněna do 1. listopadu 2014 (v případě zavedení eura jako národní měny před 1. 11. 2013 by bylo nutno požadavky splnit do jednoho roku ode dne vstupu do eurozóny).

Další postup implementace SEPA bude v ČR kromě výše uvedených aspektů záviset i na výsledku vyhodnocení potřeby stanovit legislativní či jinou cestou konečný termín přechodu

na SEPA v EU (vyhodnocení provádí Evropská komise ve spolupráci s ECB na základě rozhodnutí ECOFIN ze dne 2.12.2010) a zejména na výsledné podobě této případné legislativy.

1.4. Hlavní nástroje a principy SEPA

Základními platebními nástroji SEPA jsou:

- **bezhotovostní převod – úhrada** (*SEPA Credit Transfer*)
- **inkasní forma platby, tzv. SEPA inkaso** (*SEPA Direct Debit*)
- **platební karty** (*SEPA for Cards*).

S budováním jednotné platební oblasti souvisí také tzv. SECA – **Jednotná oblast pro hotovostní služby v eurech (SECA)**, která zahrnuje pravidla a požadavky na subjekty zpracovávající hotovost.

EPC vydala pro jednotlivé SEPA nástroje Soubory pravidel (*Rulebooks*), které popisují závazky a povinnosti každého účastníka systému SEPA. Kromě těchto základních Souborů pravidel existuje celá řada dalších dokumentů, které specifikují pravidla pro účastníky SEPA systému – jedná se zejména o pravidla pro datový model na základě UNIFI (ISO 200022) pravidla o XML standardech, dále implementační pravidla, pravidla pro testování a další. Rovněž byl vydán „Rámec PE-ACH/CSM (*PE-ACH Framework*), který stanovuje zásady, podle nichž Mechanismy pro zúčtování a vypořádání (CSM) podporují systémy SEPA na základě principu oddělení SEPA systému a příslušných CSM.

Největším SEPA platebním systémem je STEP2, ale paralelně vznikají některé další, převážně transformací národních systémů.

Poskytovatel platebních služeb, který se chce stát účastníkem SEPA systému, musí podepsat Smlouvu o přistoupení (*SEPA Adherence Agreement*), která po účastnících vyžaduje dodržování jednotlivých pravidel popsanych v Souborech pravidlech.

SEPA systémy umožňují, aby jednotliví účastníci SEPA poskytovali dodatečné služby k uspokojení dalších konkrétních očekávání klientů. Tyto služby se nazývají doplňkové služby (*Additional Optional Services - AOS*), mohou být nabízeny jednotlivými poskytovateli platebních služeb, jejich skupinami nebo na celonárodní úrovni.

1.5. SEPA Národní koordinační výbor (NKV SEPA) a další podpora implementace

Národní koordinační výbor pro implementaci SEPA v ČR

Činnost národního koordinačního orgánu v ČR dříve zajišťovala Pracovní skupina pro finanční sektor při Národní koordinační skupině pro zavedení eura. Vzhledem k odsunu termínu přijetí eura rozhodlo prezidium České bankovní asociace (ČBA) v listopadu 2008 o vytvoření samostatného orgánu a zřízení Národního koordinačního výboru SEPA (NKV SEPA), jehož hlavním úkolem v této fázi je zajištění komunikace se všemi subjekty, diskuse k potřebám a požadavkům klíčových hráčů, přijímání společné strategie, příprava společných stanovisek, poskytování údajů o implementaci SEPA v ČR.

Členy NKV SEPA jsou zástupci Ministerstva financí ČR, České národní banky, zástupci profesních podnikatelských a spotřebitelských sdružení ČBA a Sdružení pro bankovní karty.

Pro usnadnění organizačních a administrativních záležitostí spojených s přistupováním k systémům SEPA byly v členských zemích zřízeny národní orgány tzv. *National Adherence Support Organisations (NASO)*. V ČR tuto funkci pro své členské instituce vykonává ČBA.

EK pravidelně 2x ročně svolává tzv. EU FORUM pro SEPA – představitele NKV z členských zemí, aby koordinovali a uspíšili implementaci SEPA.

1.6. Implementace SEPA V ČR

SEPA je logickým důsledkem zavedení eura. Jednou ze základních podmínek zavedení nové měny bude zabezpečení platebního styku v reálném čase v zóně eura.

Postup implementace SEPA v ČR

S počátkem fungování SEPA nelze spojovat nepřiměřená očekávání o okamžitém dopadu do platebního styku v České republice, neboť naprostá většina platebních transakcí zde probíhá v českých korunách. Podstatné změny přijdou hlavně se zavedením eura v ČR.

Implementace SEPA v ČR je ovlivněna především zdejší specifickou vlastnickou strukturou bank, v nichž je velmi silně zastoupen zahraniční kapitál. Jelikož zahraniční vlastníci jsou převážně ze zemí EU/eurozóny, implementace SEPA je v jednotlivých bankách působících v České republice řízena a koordinována hlavně těmito mateřskými institucemi.

Banky budou zpočátku k SEPA přistupovat buď na základě svých individuálních rozhodnutí, nebo podle rozhodnutí celých finančních skupin.

Nejdůležitějším prvkem bezhotovostního platebního styku v národních podmínkách ČR je clearingový systém ČNB CERTIS, který jako jediný v současnosti zajišťuje mezibankovní platební styk v českých korunách („CZK“). Vzhledem k tomu, že v rámci ČR je v CZK zpracováváno více než 95% všech plateb, bylo by účelné zachovat funkci CERTISu i následně pro platby v eurech. Konečné řešení bude do značné míry záviset na dalším vývoji, bude ovlivněno vůlí vlastníků českých komerčních bank a ekonomickými podmínkami. Rozhodnutí bude muset být přijato v dostatečném předstihu před vstupem do eurozóny.

Dalším velice důležitým prvkem mezibankovního platebního styku bude připojení komerčních bank na evropský clearingový systém TARGET II, přes který budou s vysokou pravděpodobností realizovány mezibankovní obchody v eurech v rámci EHP. Je otázkou, zda komerčním bankám bude stanovena povinnost být přímými členy TARGET II s plnou funkčností (jako ve Slovinsku), nebo s neuvedenou adresou BIC (jako na Slovensku). Očekává se však, že zavedení eura výrazně neomezí obchodování komerčních bank s Českou národní bankou.

Přístup na ostatní pan-evropské clearingové systémy SEPA bude u poskytovatelů platebních služeb s největší pravděpodobností podřizován tomu, na které evropské systémy jsou připojeni vlastníci současných komerčních bank. Vhodnou variantou by bylo např. provádění většiny platebního styku jako dosud v rámci ČR prostřednictvím systému CERTIS ČNB, který by byl zároveň členem jiných clearingových systémů, což by nutně snížilo transakční náklady na jednu platbu směrovanou přes hranice. Komerční banky by pak mohly mít pouze jeden vstupní bod pro platební styk, ať již v rámci ČR, nebo přeshraniční.

2. Nástroje SEPA

2.1. SEPA úhrada (*SEPA Credit Transfer* = SCT)

Jako první SEPA produkt byl zákazníkům nabídnut Systém bezhotovostních úhrad (*SEPA Credit Transfer Scheme*), který je k dispozici od 28. 1. 2008.

Do systému bylo již zapojeno (do dubna 2010) téměř 4,5 tis. účastníků. Seznam evropských institucí, které podepsaly smlouvu o přistoupení k systému SCT, je dostupný na webových stránkách EPC - www.europeanpaymentscouncil.eu. Počet připojených institucí se postupně rozšiřuje, a to vždy k předem vyhlášeným termínům.

2.1.1. Hlavní principy SCT

- SCT je prováděn vždy v EUR, výše převodu není omezena, měny účtů nejsou omezeny.
- Platby musí obsahovat číslo účtu příjemce ve formátu IBAN a kód BIC pro instituci příjemce.
- Data jsou přenášena ve formátu XML dle UNIFI (ISO 20022).
- Platby v systému *SEPA Credit Transfer* musí být provedeny nejpozději do 3 dnů (předpokládá se zkrácení na 1 den v roce 2010).
- Zásílaná částka je klientům připsována v plné výši, neboť pro platby v systému je používán systém zpoplatnění tzv. SHARE (plátce i příjemce hradí své bance její poplatky).
- Současně s platbou je příjemci možno zasílat i referenční informace v délce 140 znaků.

Účastníci, kteří se (dobrovolně) zapojí do SEPA systému, musí závazně dodržovat stanovená pravidla.

2.1.2. Implementace SEPA úhrad v ČR

Platební styk v ČR se řídí Zákonem č.284/2009 Sb., o platebním styku, který jednoznačně stanovuje poskytovatelům platebního styku lhůty pro provádění plateb a další povinnosti (které mají v EU/EHP platit jednotně).

Mezibankovní platební systém v ČR v současné době nevyužívá síť SWIFTu , nevyžaduje číslo účtu ve formátu IBAN (povinné pro SEPA bezhotovostní úhrady), ale využívá vlastní specifikaci struktury předávaných dat.

Dosud neřešenou záležitostí spojenou s implementací SEPA úhrad v ČR je zavedení povinného používání čísla účtu ve formátu IBAN a BIC kódu v domácím platebním styku, které by znamenalo provedení úprav jak v bankovních informačních systémech, tak i v systémech jednotlivých podnikatelských subjektů. S tím by samozřejmě souvisely i úpravy v systémech veřejné správy (zdravotnictví, daňové úřady apod.)

V rámci ČBA byla vytvořena „Pravidla používání základní povinné verze UNIFI XML standardů pro platební instrumenty SEPA bankami v ČR“ (Standard bankovních aktivit č. 21). Účelem tohoto standardu je stanovit využití polí věty *SEPA Credit Transfer*, definující obsah příkazu k úhradě předávaného klientem bance, která vede jeho účet.

2.2. SEPA inkasa (*SEPA Direct Debit = SDD*)

Produkt *SEPA Direct Debit* byl od 2.11.2009 zákazníkům nabídnut v základní – *Core SDD* verzi (určena pro inkasní platby klientů-spotřebitelů) a ve verzi B2B SDD (*Business to Business SEPA Direct Debit = systém inkas mezi podnikatelskými subjekty*).

Do obou systémů SEPA inkas bylo (do dubna 2010) zapojeno již více než 2600 účastníků. Seznam evropských institucí, které podepsaly smlouvu o přistoupení k systémům SDD, je dostupný na webových stránkách EPC - www.europeanpaymentscouncil.eu.

2.2.1. Vývoj pravidel pro SDD

Pravidla pro SEPA inkasa začala být vyvíjena v roce 2004 v pracovních orgánech Evropské rady pro platební styk, vlivem značné rozdílnosti systémů inkas používaných v jednotlivých zemích byla předmětem velmi zásadních diskusí. Výsledná podoba základního modelu inkas *SDD Core* vychází z principu, že plátce-odběratel služby předává svůj souhlas s inkasem přímo příjemci peněz-dodavateli. Tento postup (někdy nazývaný *Credit Mandate Flow - CMF*), je založen na důvěře mezi plátcem a příjemcem, přičemž plátce má možnost odvolat inkasovanou platbu, pokud překročila částku, kterou mohl rozumně očekávat.

Opakované výhrady řady zemí vůči schválenému základnímu modelu inkas podnítily další vývoj systému SDD. Cílem je připravit takové inovace systému, které umožní minimalizovat některá existující rizika. Jednou z cest je příprava postupu fungujícího jako doplněk základního systému SDD, který umožní bance plátce předem verifikovat existenci souhlasu s inkasem uděleného plátcem příjemci a současně opravňujícího banku inkasovat prostředky z plátcova účtu. K tomuto účelu byl v EPC vyvíjen jednotný elektronický postup pro podávání a zpracování souhlasu, pro který jsou přesně stanovena pravidla a příslušné specifikace, tzv. *e-Mandate*.

Na požadavek předávání souhlasu s inkasem prostřednictvím banky plátce (postup dříve označovaný jako *Debit Mandate Flow - „DMF“*) začíná být v rámci SEPA stále více nahlíženo jako na určitý typ doplňkové služby k systému inkas. V některých zemích budou poskytovatelé platebního styku tento postup nabízet individuálně, v rámci skupin nebo i celé komunity.

2.2.2. Základní pravidla pro provádění SEPA inkas

Základní schema SDD vychází z uspořádání, kdy Souhlas k inkasu SEPA (tzv. *Mandate*) předává plátce přímo příjemci (CMF) a jde tedy zcela mimo jejich banky. Zároveň je u SEPA inkas (v systému SDD Core) možností inkaso odvolat.

Popis systémů SDD je specifikován v příslušných dokumentech Souboru pravidel SDD:

- *SEPA Core Direct Debit Rulebook*: schéma bylo původně EPC navrhováno jako jediné, universálně nasaditelné pro všechny typy plátců a příjemců; často je také označováno jako C2B (*customer to business*, spotřebitel platí inkasem podnikatelskému subjektu).

- *SEPA Business to Business Direct Debit Scheme Rulebook*: varianta určená pro realizaci plateb mezi podnikatelskými subjekty. Jde o mírně modifikované schéma, označované B2B. Zúčtovaná inkasa v tomto systému nejsou plátcem odvolatelná, příjemce má větší jistotu konečného zaplacení.

Souhlas k SEPA inkasu (tzv. *Mandate* = Souhlas s inkasem, Souhlas) ²⁾

Vzhledem k zásadním odlišnostem od stávajících zvyklostí stran Souhlasu k SEPA inkasu (dále jen Souhlas) v domácím platebním styku je nutno při úvahách o implementaci zohlednit následující fakta:

1. V rámci popisovaného schématu Souhlas označuje jednoznačné a právně platné vyjádření vůle a souhlasu plátce s tím, že příjemce může opakovaně nebo jednorázově inkasovat z účtu plátce, vedeného v bance plátce, nspecifikovanou částku.
2. Souhlas je spravován příjemcem, který odpovídá za jeho uložení a archivaci (tzv. CMF) a je k tomuto zmocněn plátcem
3. Souhlas musí být příjemcem archivován po dobu, vyžadovanou platnou legislativou jeho země, minimálně však po dobu, plynoucí z možných reklamačních lhůt realizované transakce.
4. Souhlas je realizován v papírové nebo elektronické podobě a musí být opatřen fyzickým nebo elektronickým podpisem (specifikace elektronického podpisu pro jednorázové Souhlasy není zatím řešena).
5. Souhlas může být vydán pro jednorázové nebo pro opakované použití, bez omezení doby platnosti, musí být vždy uvedeno
6. Klíčové atributy mandátu jsou odesílány bankou Příjemce s každou inkasní operací prostřednictvím platebního a zúčtovacího systému bance Plátce.
7. V rámci zvláštních podmínek banky (tzv. AOS) si může banka plátce nechat odsouhlasit uvedené údaje přímo plátcem, rovněž tak v rámci zvláštních podmínek banka příjemce na základě informace od banky plátce může předat příjemci informaci o akceptaci Souhlasu k inkasu plátcem.

Tento souhlas uzavírá plátce s příjemcem a musí být podepsán majitelem účtu nebo zmocněnou osobou.

Identifikační číslo příjemce – *Creditor Identifier* („CI“)

Soubory pravidel pro SDD definují tzv. Identifikační číslo příjemce (CI). Jedná se o identifikační číslo, které umožňuje plátcí a bance plátce zkontrolovat údaje v Žádosti o inkaso s údaji v Souhlasu k inkasu. Příjemce musí používat toto CI ve všech transakcích v rámci SEPA inkas, musí být uvedeno v Souhlasu k inkasu. CI musí být jedinečné pro daný subjekt (příjemce ale může v rámci SEPA používat více CI).

Postupy pro přidělování CI příjemcům jsou stanovovány na národní úrovni. Systém SDD umožňuje využívat existujících národních CI v rámci celé SEPA (součástí CI je i kód vydávající země, který však nemá vazbu na jiné charakteristiky příjemce, jako např. jeho sídlo). Pokud příjemce přechází do banky i v jiné zemi, lze CI zachovat, nová banka příjemce však musí mít možnost ověřit si, že CI je platný (tj. musí mít jistotu identifikace prostřednictvím CI).

Pravidla pro vydávání identifikačních kódů stanovuje v ČR (po dohodě s ČBA) Česká národní banka – více v kapitole 2.2.3.

Pokud příjemce CI nemá, zajistí jeho vydání banka, která vstupuje do vztahu s příjemcem.

²⁾ Jazykové verze odsouhlasené pro „SDD Mandate“ v jednotlivých zemích jsou publikovány na webových stránkách EPC (včetně českého vzoru)

Důvody k neprovedení inkasa

V Souborech pravidel pro SDD jsou přesně definovány mimořádné stavy během zpracování SEPA inkas, které mohou být důvodem k jejich neprovedení/stornování. Jsou to:

- *Reject* – zamítnutí transakce bankou plátce, ke kterému dochází z přesně definovaných důvodů (technické důvody zjištěné bankou příjemce, CSM nebo bankou plátce – neplatný formát, nesprávný IBAN...)
- *Refusal* – žádost plátce o zrušení transakce před jejím provedením z jakéhokoliv důvodu na základě přesně dohodnutých pravidel mezi plátcem a bankou. Když dojde ke zrušení transakce po tom, co již proběhla, Refusal se mění na Refund
- *Refund* – refundace – žádost plátce o refundaci SEPA inkasa jak v případě autorizovaného, tak neautorizovaného inkasa. Žádost o refundaci musí být zaslána bance plátce po zúčtování inkasa. O Refund je možné požádat do 8 týdnů od data, kdy byl účet plátce zatížen a to bez uvedení důvodu. Když se jedná o neautorizovanou transakci, plátce může žádat svou banku o Refund do 13 měsíců od data, kdy byl jeho účet zatížen.
- *Return* – zrušení inkasa, které je iniciováno bankou plátce do 5 bankovních dnů po jeho provedení. (B2B do 2 dnů).
- *Reversal* – jedná se o vrácení finančních prostředků v případě, že inkaso bylo již zaúčtováno a zjistí se, že nemělo být provedeno. Banka plátce je povinna zpracovat *Reversal* – iniciovaný bankou příjemce. Banka příjemce tuto povinnost nemá.
- *Revocation* – žádost příjemce dočasně odvolat výzvu k inkasu do data dohodnutého s plátcem.
- *Request for cancelation* – žádost banky příjemce o zrušení transakce ještě před jejím zaúčtováním CSM.

2.2.3. Situace v České republice

V ČR dosud platila jednotná praxe a pro rozlišování na různé modely inkas nebyl v tuzemském platebním styku žádný důvod. Banky v ČR i nadále preferují dosavadní praxi předávání souhlasu s inkasem prostřednictvím banky plátce, která tak může existenci souhlasu předem verifikovat. Tento postup, umožněný i nadále evropskou harmonizační legislativou platebního styku, ale nedostatečně anticipovaný v základních pravidlech SEPA, bude prosazován i nadále. Předpokládá se :

- uplatňování požadavku formou stanovení doplňkových služeb k systému SEPA DD
 - _ eventuálně usilovat o promítnutí do vlastních pravidel SEPA (nikoliv jen na bázi doplňkových služeb), a to koordinací postupů s některými dalšími zeměmi
- Cílem bude, aby při přechodu na nástroje SEPA nedošlo ke snížení užitných vlastností produktu inkaso, zůstala zachována dostatečná ochrana klienta plátce i přiměřená jistota konečného zaplacení klienta příjemce.

V souvislosti s migrací vnitrostátního platebního styku na SEPA bude nutno v budoucnu řešit např. tyto otázky:

- používání mezinárodního formátu čísla účtu IBAN v domácím platebním styku
- postup převodu existujících (nyní korunových) souhlasů s inkasem

Registr příjemců inkas SEPA v České republice

Česká národní banka z titulu své zákonné povinnosti řídit platební styk a po dohodě s Českou bankovní asociací vydala pravidla, kterými se řídí vedení registru příjemců inkas SEPA v České republice („RIP“).

Pravidla RIP upravují postupy pro tvorbu a registraci identifikačních kódů příjemců inkas pro potřeby inkasa *SEPA Direct Debit v EUR.*, centralizovaný registr je veden Českou národní bankou. Podle pravidel se postupuje od 15. března 2010.

Registr RIP (včetně pravidel) je zveřejněn na webových stránkách ČNB, v části Platební styk/Číselníky a registry.

2.3. SEPA pro platební karty

Základní ideou SEPA pro karty je sjednocení podmínek pro vydávání a používání platebních karet v rámci SEPA zemí.

Transakce platební kartou (platba u obchodníka a výběr z ATM) proběhne v jakékoli zemi v SEPA oblasti stejně snadno, bezpečně, rychle a pohodlně a rovněž za stejných finančních podmínek jako v zemi, kde byla karta vydána. Držitel karty tak bude zažívat stejnou zkušenost s průběhem transakce kartou a pro obchodníka budou platit stejné podmínky pro akceptování karet v rámci celé SEPA oblasti.

Karty vydávané v SEPA zemích budou muset být technicky akceptovatelné v kterékoli zemi SEPA (musí vyhovovat daným technologickým standardům).

Platební terminály budou umožňovat jejich akceptaci.

Velká většina platebních karet vydávaných v SEPA zemích již dnes splňuje požadavky interoperability díky spolupráci bank a platebních institucí s mezinárodními kartovými schémata jako je např. VISA a MasterCard. Plně toto platí pro karty vydávané v České republice.

Přesto existuje v Evropě stále velké množství karet, které jsou vydávány a akceptovány jen v jedné zemi ve spolupráci s domácími kartovými schémata. Tyto karty a akceptační místa budou muset být modifikovány, aby vyhovovaly podmínkám pro vznik SEPA.

2.3.1. Základní dokumenty SEPA pro karty:

- *SEPA Cards Framework*
- *Book of requirements (dříve SEPA Cards Standardisation Volume)*

2.3.2. SEPA Cards Framework (SCF)

Je to dokument vytvořený Evropskou platební radou (Pracovní skupinou pro karty), který definuje základní principy a pravidla, jejichž implementace zajistí jednotný průběh transakce platební kartou v zemích SEPA.

Úkolem SCF je nastavit takové podmínky, aby byla zajištěna interoperabilita prostřednictvím aplikace jednotných technických standardů, odstranit právní i obchodní bariéry, posílit konkurenční prostředí a transparentnost.

SCF je živý dokument, který se stále vyvíjí tak, aby reflektoval měnící se regulační podmínky.

2.3.2.1. Běžná platební karta - tzv. *General Purpose card*

SCF se vztahuje na běžné platební karty, které jsou určeny k platbám v obchodní síti a k výběrům hotovosti.

Jsou to debetní, kreditní i charge karty, ale i karty určené pouze k výběrům hotovosti.

SCF se nevztahuje na karty, jejichž akceptace je omezena pouze na jednoho obchodníka nebo obchodní řetězec.

Aby karta vyhovovala podmínkám SCF, musí být vydána ve spolupráci s kartovým schématem, které rovněž vyhovuje podmínkám SCF (je SCF „compliant“).

Všechny běžné platební karty, které budou v oběhu k 1.1. 2011 a budou používány pro platby nebo výběry hotovosti v měně EUR, musí vyhovovat SCF.

2.3.2.2. EMV Standard

SCF zavádí EMV standard (název je zkratkou *Europay MasterCard Visa*) jako technologickou platformu pro vydávání a akceptaci karet v SEPA oblasti. Tato platforma zajišťuje vysokou úroveň bezpečnosti díky využití čipu a PINu při realizaci transakce.

Významným indikátorem toho, jak se Evropa vyrovnává s požadavky SCF, je počet karet, platebních terminálů a bankomatů, které již využívají platformu čip a PIN.

EPC monitoruje na kvartální bázi % tzv. EMV compliant karet, bankomatů a platebních terminálů v SEPA oblasti.

Od 1.1.2011 musí být všechny běžné platební karty v oběhu (vydané v zemích SEPA a používané pro platby nebo výběry hotovosti v EUR) vybaveny EMV čipem.

Výsledky migrace na čip v České republice (ke konci r. 2009):

- Karty 87%
- Platební terminály 99%
- Bankomaty téměř 100%

2.3.2.3. Geografické vymezení

Běžná platební karta musí být akceptovatelná v bankomatech a obchodní síti ve všech SEPA zemích.

SCF nezaručuje, že všechny karty budou akceptovány u všech obchodníků v SEPA.

Bude záležet na obchodníkovi, zda se rozhodne daný typ karty akceptovat nebo ne.

SCF musí vytvářet takové podmínky, aby akceptační síť byla co nejširší.

2.3.2.4. Transakce

SCF podléhají výběry z bankomatů a transakce u obchodníků v měně EUR provedené v SEPA běžnou platební kartou vydanou v SEPA.

2.3.2.5. Měna transakce

SCF se týká výběrů v hotovosti a plateb u obchodníků provedených v měně EUR nebo v jiné měně, která byla registrována na základě pův. EU Regulation 2560/2001 on cross border payments in EUR.

Měna, ve které je veden účet, není rozhodující, účet může být veden v jakékoli měně.

Držitelé karet musí být informováni o použitých směnných kurzech.

2.3.2.6. Kartová schémata a jejich soulad s SCF

Kartové schéma musí dodržovat:

- Transparentní a nediskriminující přístup ke službám pro banky a platební instituce
- Transparentní cenovou politiku bez vzájemného podmiňování mezi vydáváním a akceptací karet
- Vysokou kvalitu poskytovaných služeb
- Oddělení businessu a processingu
- Podmínku jedné licence pro celou oblast SEPA

Banky a platební instituce v rámci SEPA musí vydávat běžné platební karty pouze ve spolupráci s kartovým schématem, které splňuje podmínky SCF.

2.3.3. Standardizace

SEPA pro karty bude možné dosáhnout díky využití otevřených a volně dostupných jednotných standardů. Ty budou k dispozici všem stranám, které se podílejí na zpracování kartové transakce.

Díky definování jednotných standardů budou odstraněny technologické a technické bariéry, které ztěžují nebo brání vzniku SEPA pro karty.

2.3.3.1. *Cards Stakeholders Group*

Evropská platební rada vytvořila v r. 2009 Cards Stakeholders Group.

Skupinu tvoří zástupci všech sektorů, které se podílejí na vzniku a zpracování kartové transakce.

Jsou to:

- Kartová schémata
- Výrobci karet, čipů a akceptačních zařízení
- Procesori
- Obchodníci
- Banky a platební instituce

Cílem jejich práce je definovat funkční a bezpečnostní požadavky, které se stanou základem implementačních standardů.

Tyto požadavky jsou sepsány v dokumentu *Book of Requirements (dříve SEPA Cards Standardisation Volume)*.

2.4. Jednotná oblast pro hotovostní služby v eurech (*Single Euro Cash Area - SECA*)

2.4.1 *Single Euro Cash Area Framework*

Základním dokumentem je rámec pro jednotnou oblast pro hotovostní služby v eurech - *Single Euro Cash Area Framework*. Ten se týká eurových hotovostí v zemích eurozóny, ale má vliv i na ostatní členské země EU, např. v oblasti standardizace. Implementace je monitorována prostřednictvím národních hotovostních plánů. Zmíněný rámec vznikl v důsledku různorodé národní infrastruktury a oblasti distribuce a redistribuce hotovosti. SECA má odlišné postavení od SEPA – SEPA stanovuje cíle pro zavedení různých panevropských platebních instrumentů v oblasti bezhotovostní, zatímco v případě hotovosti takový instrument již existuje a při jeho používání existuje snaha konvergovat s ním spojené aktivity v jednotlivých zemích.

2.4.2 **Ostatní cíle a postupy**

Dalším cílem je vypracování **společné sady pravidel pro distribuci a redistribuci eurových hotovostí v eurozóně**. Budou odstraněny právní překážky pro zpracování bankovek a mincí, jejich přepravu apod. dosud existující v EU. Cílem je snížit náklady spojené s používáním a zpracováním hotovostí, zvýšit bezpečnost a snížit rozsah používání hotových peněz při provádění plateb.

Správa zásob hotovostí a provádění dotací a odvodů hotovostí centrálními bankami se budou postupně sjednocovat ve všech zemích Eurozóny, což se projeví i v efektivnosti způsobu přijímání, vydávání a převozu hotových peněz. Cílem je zkrátit celý proces oběhu hotovostí (transport, třídění, skladování, vydávání hotovostí včetně recyklačního oběhu), což zvýší

efektivnost a bezpečnost manipulace s penězi. Proces tohoto sjednocení bude trvat několik let.

Banky by měly být aktivně zapojeny do akcí zaměřených na omezení používání hotovostí v platebním styku. Bude zahájena diskuse se třetími stranami, které jsou do manipulace s hotovostí zapojeny (přepavci, obchodníci). **Začal proces vytváření standardů týkající se především adjustace hotovostí, testování bankovek a mincí**, vč. certifikace zařízení pro recyklaci EUR hotovosti. Jednotné standardy by měly být zpracovány pro všechny fáze zpracování hotovostí (balení, bezpečnostní standardy pro přepravu atd.). Budou přijata společná opatření na snížení používání hotovostí.

V ČR je již vypracován „Národní hotovostní plán“.

3. Komunikace

3.1. Cíl komunikace

Cílem komunikačních aktivit bude přispět k postupnému zvyšování informovanosti o projektu Single Euro Payments Area v celém procesu jeho zavádění, tj. od postupné individuální implementace nástrojů SEPA (podle rozhodnutí jednotlivých poskytovatelů platebních služeb a klientů) až po hladký a bezproblémový celkový přechod ČR na podmínky SEPA v souvislosti s postupem, který bude v budoucnu stanoven.

Komunikační strategie bude přizpůsobena informačním potřebám jednotlivých cílových skupin a bude organizována tak, aby její intenzita odpovídala aktuálnímu stadiu zavádění podmínek SEPA v ČR. Důležité bude zejména vhodně rozlišit prezentaci informací vůči podnikatelským subjektům a vůči klientům-spotřebitelům.

Intenzivnější komunikační kampaň se předpokládá zejména:

- v době před zavedením eura jako zákonné měny v ČR (s jeho přijetím dojde k podstatnému rozšíření ve využívání systémů SEPA v ČR)
- v souvislosti s konečným termínem přechodu na SEPA, tzv. SEPA Migration End Date.

3.2. Formy komunikace

Komunikační strategie bude založena na kombinaci následujících forem

- vztahy mezi poskytovateli platebních služeb a jejich klienty
- jednorázové akce organizované ČBA (podle možností ve spolupráci s ČNB) typu konferencí-seminářů)
- zprostředkování informací členy NKV SEPA v rámci jimi zastupovaných institucí a sdružení (zajištění průřezové komunikace o projektu SEPA je jedním z hlavních cílů Národního koordinačního výboru SEPA)
- využívání informačních materiálů vydávaných Evropskou radou pro platební styk, Evropskou centrální bankou apod.
- prostřednictvím webových stránek ČBA
 - projektu SEPA je vyhrazena samostatná sekce na veřejném webu ČBA, informace a nové materiály jsou průběžně doplňovány
- vystoupení zástupců ČBA na akcích organizovaných komerčními vzdělávacími subjekty
- publikace v odborném tisku

3.3. Základní cílové skupiny

- banky - poskytovatelé platebních služeb
- spotřebitelé
- podnikatelská sféra
- veřejná sféra

Prvním krokem v rozvoji komunikačních aktivit bylo zprostředkování informací v rámci bankovní komunity. Jednalo se o předávání informací prostřednictvím zástupců ČBA podílejících se na vývoji SEPA nástrojů v pracovních orgánech EPC. Byl nastaven systém předávání informací a pracovních diskusí. Nadále se předpokládá úzká spolupráce mezi poskytovateli platebních služeb a Ministerstvem financí jako gestorem primární legislativy platebního styku v ČR a Českou národní bankou jako dohledovým orgánem a provozovatelem mezibankovního platebního systému ČR.

Cílem komunikace vedené vůči klientům-spotřebitelům je srozumitelné vysvětlení podstaty SEPA, výhod pro klienta, práv a požadavků. Komunikace bude spojována především s výsledky vývoje jednotlivých platebních instrumentů – orientace na představení nových produktů, zásadních inovací nebo jiných změn nástrojů určených primárně spotřebitelům.

Hlavním pilířem komunikace s podnikatelskými subjekty jsou nyní vazby mezi poskytovateli platebních služeb a jejich klienty, dále se počítá s využíváním všech forem uvedených v předchozím bodu 3.2.

4. Slovníček základních pojmů

AOS	Additional Optional Services – doplňkové služby
ATM	Automated Teller Machine - bankomat
BIC	Bank Identification Code – identifikační kód banky, umožňuje automatické zpracování platby
B2B	Business to Business – segment podnikové sféry (vztah mezi podnikatelskými subjekty)
CERTIS	Czech Express Real Time Interbank Gross System – mezibankovní platební systém ČNB
CMF	Credit Mandate Flow
CSM	Clearing and Settlement Mechanism – mechanismus pro zúčtování a vypořádání
DMF	Debit Mandate Flow
ECB	Evropská centrální banka
EHP	Evropský hospodářský prostor
EMV standard	standard pro čipové karty, který zaručuje mezinárodní ineroperabilitu a zvyšuje bezpečnost platebních karet
EPC	European Payment Council – Evropská rada pro platební styk, (Evropská platební rada), koordinační a rozhodovací orgán evropských bank a úvěrových institucí v oblasti plateb
EU	Evropská unie
IBAN	Internatioanl Bank Account Number – Mezinárodní číslo bankovního účtu
ISO	International Organisation for Standardisation
NKV SEPA	Národní koordinační výbor SEPA
PE-ACH	Pan-European Automated Clearing House – Instituce pro celoevropské automatizované zúčtování
POS terminál	Point of sale terminal – platební terminál, prostřednictvím kterého je možno realizovat platby platebními kartami
PSD	Payment Services Directive – Směrnice ES o platebních službách na vnitřním trhu
RTGS	Real Time Gross Settlement – Systém hrubého zúčtování v reálném čase
Rulebook	Soubor pravidel, Pravidla
SECA	Single Euro Cash Area – Jednotná oblast pro hotovostní služby v eurech
SEPA	Single Euro Payments Area – Jednotná eurová platební oblast, Jednotná oblast pro platby v eurech
SEPA Roadmap	„Cestovní mapa SEPA“ – plán/harmonogram pro zavedení
SEPA	Single Euro Payments Area
SCT	SEPA Credit Transfer – Bezhotovostní úhrada
SCF	SEPA Cards Framework – Rámec pro karty SEPA
SDD	SEPA Direct Debit – SEPA inkaso
TARGET II	Trans-European Real Time Gross Settlement Express Transfer System – Transevropský expresní automatizovaný systém hrubého zúčtování v reálném čase